



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno DCCCCX. ad annum MLXXIII.

Parisiis, 1644

Legvm Ecclesiasticarvm Canvti Regis Prisca Versio, vt habetur e
manuscripto regio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15625

dant, Deique monita ad suam ipforum vtilitatem animo habeant infita semper atque infixata. Singuli denique, ad maiorem Dei immortalis Domini sui amplitudinem & gloriam, tum dictis tum factis pie grateque, quoquo modo poterint, bene faciunt. Ita enim tandem aliquando cumulate diuinam omnes consequemur miserationem. Collaudetur nomen Domini in perpetuum: ei laus, honos, & gloria, in omnes sæculorum ætates. Deus rerum omnium præpotens nostri, prout eius fecerit voluntas, omnium misereatur. Amen.

LEGVM ECCLESIASTICARVM

CANVTI REGIS PRISCA VERSIO,

vt habetur e manuscripto regio.

TABVLA LEGVM ECCLESIASTICARVM.

- | | |
|--|---|
| I. De dilectione Dei & proximi. | XV. De decimis. |
| II. De pace ecclesiarum. | XVI. De romeseoh. |
| III. De infractione pacis ecclesiarum. | XVII. De circiseat. |
| IV. De dignitate sacerdotum. | XVIII. De tainis qui ecclesias habent, vbi atrium est, vel non. |
| V. De accusatione sacerdotum. | XIX. De luminaribus ecclesiarum. |
| VI. De diaconibus & ceteris gradibus. | XX. De sepultura. |
| VII. De vulgaribus sacerdotibus. | XXI. De corporibus translatis de parochia sua. |
| VIII. De altari feruentibus. | XXII. De feriatione diei dominica, & solennitatibus sanctorum. |
| IX. De accusatis sacerdotibus homicidio. | XXIII. De iuniis. |
| X. De monachis. | XXIV. De temporibus leges faciendi, & non faciendi. |
| XI. De periuriis sacerdotum. | XXV. De confessione & pœnitentia. |
| XII. Exhortatio singulorum, & maxime prælatorum. | XXVI. De fidelitate dominis exhibenda. |
| XIII. De timore pœnarum. | XXVII. De doctrina Christiana. |
| XIV. De ducendis vxoribus. | |

P R O O E M I V M.

HÆC sunt instituta Cnudi regis Anglorum, Danorum, Norvvegarum, venerando sapientum consilio eius ad laudem & gloriam Dei, & suam regalitatem, & commune commodum habita, in sancto natali Domini apud Vvintoniam, † diligenter ac fideliter in Latinum translata, † Sequentia non habentur in Saxonico.

Sf iij

compendiosa breuitate cum simplicitate lucida velut suis asteriscis illustrata. Vnde quarundam rerum & verborum affinitatem, paucorum adiectione, vel omissione, curauerim facile sobrius lector agnoscet. Sequuntur & aliorum iura regum plurimorum, de quibus teneri liceat quidquid ista contemplatione non discrepat.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

In primis est, vt Deum & Dominum nostrum tota mente diligamus, & vnam Christianitatis sanctæ fidem catholicam orthodoxe teneamus, & sanctam Dei ecclesiam pacificare, custodire, frequentare, ad nostram semper vtilitatem gaudeamus.

II.

Omnis ecclesia sub propria Dei omnipotentis protectione consistet, & Christianis omnibus magnam super his reuerentiam exhibere conuenit: quia Dei pax super omnem pacis actionem specialius exoptanda, propensius est obseruanda, & postea regis. Et valde rectum est, vt ecclesiæ pax intra parietes suos, & pax Christiani regis, quam manu sua dederit, semper inconuulsa permaneat. Quicumque alterutram perfregerit, de vita & omnibus in misericordia regis sit.

III.

Si quis amodo pacem ecclesiæ Dei violabit, vt intra parietes eius homicidium faciat, hoc inemendabile sit, & prosequatur eum omnis qui Deum diligit: nisi contingat vt per aliquod pacis confugium rex ei vitam concedat, plenis emendationibus erga Deum & homines. Et hoc tunc in primis sit; vt precium natalis sui Christo persoluat & regi, & per hoc se inlegiet ad emendandum. Si tunc ad emendationem veniat, & rex ita patiatur, emendet ecclesiæ pacem in ipsam ecclesiam plena regis mundicie: & reconciliationem ecclesiæ quarat, sicut ad eam pertinebit: & magbotam & manbotam plene reddat, & saltem apud Deum sedulo componat. Si vero aliter sine interfectione pax ecclesiæ fracta sit, emendetur secundum quod acciderit; sit per pugnam, sit per robariam, sit per id quod sit, emendetur primitus infractio pacis in ipsam ecclesiam

iuxta quod culpa fuerit, & ipsius ecclesiae dignitas: quia non omnes ecclesiae parem emendationis dignitatem habent, licet eandem sanctificationis benedictionem consequantur. Capitalis ecclesiae pacis fractio in rebus emendabilibus est sicut infractio regiae pacis, id est * quinque libris in Anglorum lege. Mediocris ecclesiae, centum viginti solidos, id est vuita regis: & adhuc minoris, vbi parua parochia sit, & atrium tamen sit, sexaginta solidos: & campestris ecclesiae, vbi non sit atrium, triginta solidos.

Christianis omnibus sincere conuenit sanctuaria & ordines & Deo dicata loca summa discretione, tota deuotione pacificare, custodire, venerari, iuxta modum singulorum; & qui scit intelligat.

IV.

Magnum est & mire praecipuum, quod ad velle Dei pro salute populi faciendum creditur sacerdoti, & magna coniuratio multaque benedictio est quae propellit diabolum, & in fugam redigit, quoties, diuina cooperante potentia, beatorum spirituum prosequente custodia, per manus temporalium sacerdotum sacri baptismatis vel eucharistiae sacrosancta mysteria celebrantur.

V.

Si contingat sacerdotem regulariter viuentem aliqua criminum compellatione pulsari, se purget solus solum; si compellatio simplex sit; in triplici calumnia, cum duobus sui ordinis.

VI.

Diaconus regularis in simplici compellatione cum duobus, in triplici cum sex diaconibus se adlegiet.

VII.

Plebeius sacerdos, qui regularem vitam non habet, purget se sicut regularis diaconus.

VIII.

Si quis altari ministrantium accusetur, & amicis destitutus consacramentales non habeat, vadat ad iudicium, quod Anglice dicitur Corfined, & fiat sicut Deus velit, nisi super sanctum corpus Domini permittatur vt se purget.

IX.

Si quis ordinatus homicidii particeps consilio vel auxilio fuisse compelletur, purget se cum parentibus suis, quo-

rum interest occisionis factionem tolerare vel emendare. Si parentes non habeat, cum sociis se purget, vel ieiunium ineat si opus sit, & * applicent ad cor sed, & fiat inde voluntas Dei. * applicent

X.

Monachus ecclesiasticus non debet aliquam de homine occiso per solutionem exigere vel emendare, quia cognationis suæ legem exiit, cum se regularis conuersationis disciplinæ mancipauit.

XI.

Si sacerdos aliquando falsus testis vel in aliquo confesserit, deponatur, & omnium bonorum societate, dilectione careat & honore, si non erga Deum & homines dignis pœnitentiæ fructibus secundum sui episcopi iussionem præparetur ad veniam, & emendationis & legalitatis plegios deinceps inueniat. Si se purgare velit, secundum facti mensuram sit, vel per triplicem negationem, vel per singularem.

XII.

Et volumus, vt quicumque sunt in ordine clericatus constituti, puris mentibus inclinentur singulariter ad eam rectitudinem quæ ipsis pertinet: & saltem ministri Domini pontifices, abbates, monachi, monachæ, canonici, nunnæ, regulariter uiuant. Diebus & noctibus sæpius & assidue clament ad Deum pro Christiani necesse populi, & ei digne seruiant, & castitatem diligant. Quia, vt perfecte sciunt, non est rectum vt causa cohabitandi cum mulieribus habitent: & qui super his abstinebit, & castitatem seruabit, ad perfectum sempiternam Dei misericordiam habeat, & ad honorem sæculi taini lege dignus sit.

XIII.

Et omnis Christianus pro timore sui Creatoris iniustum concubitus vitet, & legem Dei teneat.

XIV.

Vnde commonemus, petimus, & in nomine Dei præcipimus, vt nemo in parentela sua intra sextam generationem vxoretur, nec in dimissa cognati sui qui intra sextum genculum pertineat ei, nec in cognatione vxoris suæ, nec commatrem vel filiolam suam, nec sanctimoniam, nec repudiatam aliquis ducat vxorem; nec cum meretricibus

cibus circumeundo fornicetur, sed vnam legitimam habeat quamdiu vixerit, qui Dei legem iuste seruare desiderat, & a gehennæ ignibus animam suam liberare. Et reddantur Deo debitæ rectitudines annis singulis, hoc est elemosyna caruarum quindecim diebus post pascha.

XV.

Decimæ de nouellis gregibus in pentecosten, terrenorum fructuum in festo omnium sanctorum. Si quis habeat, & decimam dare nolit, sicut omnium nostrorum commune est institutum, hoc est decima acra, sicut aratrum peragrabit, eat præpositus regis & episcopi & ipsius terræ domini cum sacerdote, & ingratis auferant, & ecclesiæ cui pertinebit reddant. Nonam vero partem relinquunt ei qui decimam dare nolit. Octo partes reliquas in duo diuidant, & sit vna medietas episcopi, alia terræ domini, siue regis homo sit, siue taini.

XVI.

Et Romfeoh, id est Romæ census, quem beato Petro singulis annis reddendum ad laudem & gloriam Dei regis nostri larga benignitas semper instituit, in festo sancti Petri reddatur. Qui supra tenuerit, reddat episcopo denarium illum, ac triginta denarios addat, & regi det centum * viginti solidos.

XVII.

Ciricsceat, id est ecclesiæ census, in festo sancti Martini. Qui sine licentia super tenebit, eum reddat episcopo, & quadraginta persoluat, & regi centum viginti solidos.

XVIII.

Si quis tainus in hereditate sua terram habeat, in qua cœmeterium sit, det ibi tertiam partem decimæ suæ. Si quis habeat ecclesiam, vbi positionis locus non sit, det ex suis nouem partibus presbytero suo quod velit, & eat omnis ciricsceat ad matrem ecclesiam per omnes liberas domus.

XIX.

Fiat ter in anno symbolum luminis: primum in vigilia paschæ, oblata ceræ de omni hyda, in festo omnium sanctorum, tantundem in festo sanctæ Mariæ candelarum.

XX.

Pecunia sepulturæ iustum est vt aperta terra reddatur.

XXI.

Si corpus aliquod a sua parochia deferatur in aliam, soluatur tamen pecunia sepulturæ eius in eam cui iure pertinebit ecclesiam, & omnes rectitudines & sanctæ Dei ceremoniæ, sicut omnibus opus est, totis desideriis obseruentur. * In festiuitatibus, in ieiuniis.

XXII.

In feriatione diei dominicæ, ab hora nona sabbati ad v. que diluculum secundæ feriæ, & in sanctorum omnium solennitatibus, sicut a sacerdote fuerint nuntiata, ipsa vero die dominica publica mercimonia, vel placitorum conuenticula, venationes, & huiusmodi sæcularium actiones exerceri modis omnibus prohibemus, nisi pro magna necessitate sit.

XXIII.

Omne indictum ieiunium deuote conseruetur, siue quatuor temporum, siue quadragesimale, vel deinceps aliud quodcumque sit: & ad omnes beatæ Mariæ festiuitates, & sanctorum apostolorum omnium, ieiunia votiuæ præueniant, præter Philippi & Iacobi pro solennitate paschali. Non sunt secundum legem indicta ieiunia a pascha vsque ad pentecosten, nec a natali Domini vsque ad octauas epiphaniæ, nisi qui per pœnitentiam vel sponte ieiunet.

XXIV.

Et non festis diebus iuramenta, & ferri, vel aquæ, vel huiusmodi legis examina fieri prohibemus, & quatuor temporum, & diebus quadragesimæ, & aliis legitimis ieiuniis, & ab aduentu Domini vsque in octauum diem post duodecimum diem a natali, & a septuagesima vsque ad quindecim dies post pascha: & sancti regis Edvardi gloriosum passionis diem per totam Angliam volumus celebrari x. Kalendas Aprilis, & sancti Dunstani xiv. Kalendas Iunii, & sit in his sanctis obseruationibus, sicut vere iustum est, Christianis omnibus pax & concordia, & omnis ira tollatur, & si quis alteri debitor est de plegiatione, vel aliqua contingentium sæcularium emendatione, reddat ei sedulo prius aut postea: & in Dei dilectione petimus, vt quicumque Christianus suam ipsius benefaciendi necessitatem intelligat, quia singulos nos tempus expectat quo nobis esset carius, quam quidquid in orbe terrarum mun-

* Hæc
te peri-
ment ad
sequen-
capit.

duſ obtinuit, Dei noſtri voluntatem feciſſe, dum licuit. Tunc fane recipiemus vniforme ſtipendium ſecundum opera noſtra. Væ qui promeruerit ſempiterna ſupplicia.

XXV.

Renuntiemus ſedulo peccatis noſtris, & confeſſionibus & abſtinentiis expiemus, & quod nobis fieri volumus aliis faciamus. Hoc iudicium noſtrum eſt, & fane beatus & Deo gratus eſt qui iudicium hoc ſincere tenuerit ad gloriam omnipotentis Dei, cuius ſumus miſeratione conditi, precio magno redempti.

Quicumque Chriſtianus, ſicut vere neceſſarium eſt, dignam Chriſtianitati ſuæ curam impendat, & ad perceptionem communionis dominicæ ter ſaltem in anno ſe præparet, vt non hoc ad iudicium, ſed ad remedium ſalutare, manducet: & quiſquis amicus Dei eſt, verbis & operibus rectitudinem flagitet, fidem & ſacramenta caute cuſtodiat.

Omnis iniuſtitia de finibus noſtris quantum poſſumus expellatur, & Dei iuſtitiam dictis & factis deinceps amplectamur: tunc eius miſericordiam propitiatus impetrabimus. Item faciamus ſicut adhuc perſuaderi volumus.

XXVI.

Simus dominis noſtris per omnia fideles & credibiles, & eorum gloriam totis viribus exaltemus, & velle faciamus: quia quidquid pro recta dominorum fidelitate facimus, & magnam nobis vtilitatē facimus, & ſcienter Deus illi fidelis eſt, qui domino ſuo fidelis eſt: & vnicuique domino magnum opus eſt, vt hominem ſuum recte deducat.

XXVII.

Omnes Chriſtianos ſedulo commonemus, vt puro corde ſemper Deum diligant, & catholicæ Chriſtianitatis fidei digne ſeruiant: ſanctis eccleſiæ doctoribus deuote pareant, Dei leges & doctrinam fideliter inueſtigent, ſemper & aſſidue ſibimet ad vtilitatem. Et omnis Chriſtianus addiſcat vt ſaltem ſanæ fidei rectam intelligentiam habeat: & ſciat Pater noſter, & Credo in Deum, quia per illud Deum exoramus, per aliud rectam fidem declaramus. Chriſtus ipſe primus hanc orationem protulit, & diſcipulos ſuos docuit; in qua ſeptem petitiones ſunt, & quiſquis eam intimo corde cantabit, cum ipſo agit de quacumque neceſ-

fitate vitæ præsentis & futuræ. Sed quomodo potest aliquis deuotas ad Deum preces effundere qui non habet intime rectam fidem in eo? Non habet sane post transitum eius portionẽ aliquam cum Christianis in requie sanctorum, nec sancta communione dignus, nec vere Christianus habendus est qui non vult eam discere: nec ad eum iuste pertinet aliquem in sancto baptismo suscipere, nec a manibus episcopi in confirmatione, & datione Spiritus sancti, antequam bene sciat eam. Et docemus vt a summis criminibus totis viribus caueamus in omni tempore, & qui impulsu diaboli in peccatum inciderit, propensius emendet consilio pœnitentiæ suæ. Et ab immundis gaudiis & iniusto concubitu vel adulterio caueatur. Et omnes Dei timorem & amorem in mente habeant: diebus ac noctibus a peccatis fugiant: diem iudicii metuant, & inferni cruciatus, & semper vltimum vitæ suæ terminum cogitent aduenisse. Christi sunt præcones & doctores legis Dei, qui prædicationibus & exemplis Dei debent mysteria declarare. Curet qui velit: quia superuacue pastor est qui commisso sibi gregi non vult saltem clamore succurrere, si quid ei noceat. Non est aliquis tam nocens aduersarius sicut accusator humani generis inimicus, qui totis semper visceribus inhiat, totis æstuat desideriis, quomodo plures animas pertrahat in supplicium. Sit itaque pastorum solertia peruigil, & attente proclamans qui contra spirituales nequitas debet populo prouidere. Qui sane sunt episcopi? Sacerdotes qui gregem Domini doctrina debent sapienter custodire, & defendere ne diabolica vesania vulneret vel occidat. Ei qui Dei præceptis obedire neglexerit, hoc cum ipso Deo commune habeat.

LEGES ECCLESIASTICÆ

CANVTI REGIS E SÆCVLARIBVS

SVIS COLLECTÆ.

TABVLA LEGVM ECCLESIASTICARVM.

- | | |
|---|---|
| I. <i>De misericordia in iudicio habenda.</i> | III. <i>De sortilegis & veneficis.</i> |
| II. <i>Ne Christiani vendantur.</i> | IV. <i>Si quis ministrum altaris occidat.</i> |